

БАЙТЕМИРОВ. N

2574

Ҷомоғтор

ҶҮРНИЗМАМБАС 1939.

Кыт.
5-18

BAJTEMIROV N.

ЏОМОҚТОР

Syrettery V. N. LJAXOVDUQU

FRUNZE
ЌЫРЌЫЗМАМБАС
1939

Писать разборчиво

Шифр 5-18

Автор Байтемиров Н

Название Шалкылар

Том _____

Год издания и № 1939

Фамилия _____

1. Пагта - Ааад зреновојлор "Тас-Булақ" кол
 i. Куjaбсев аьн- хозунн стахановса зреновој
 оздун стахановсу лору: Омаров гана Сабровдат
 msomolestert: Да- дь сотсиалистик мелдешке садр
 Тасаллеу гана Да- трп, келісімдерін тузүшту.
 тор 1940-гылъ паг- зреновојлор 1940 - гылън
 агьмуне ее болуу- стайндик мол тузүштуне гелүү
 ытан елеларды- уьн агротехникады ережелерди
 көтүр гатыбат. кентри голдонур гатыбат. 1940-
 тоуну гатармагында гылъ пагытара ат вил гектарынан
 пагта аьанъ бар, 40-45 тентерден тузүшт алуу-
 арна 200 тонадан а. кылсекиризи. Бул
 47.8 тентенити.

алисттик мелдешке садрышто

Çooptuu redaktor
Esenqoçojev Qusejin

Tex. redaktor
Miluşev Şavket

Çooptuu korrektor
Mamakejev T.

Съфъсьна чооптуу
Gajnullin I.

К/9544

873

Библиотека Киргизского Философского
Института Академии Наук СССР

Dos volqondor

(Çotoq)

Qarışqır, tylky, ajuu dos voluptur,
Tарqанып тең ортоқо салмақ volur.
Азықты қысқа сејін көр-көр сьјнар,
Қысында биргеleşip турмуş qırmaq.

Соқулup бир ijinge kelip çurdy,
Ваагь тең ынтьмақтуу volur kirdi.
„Ваагьвьз қыс өtkycө çармақтаşыр,
Bololu ынтьмақтуу“—deşip çurdy.

Eki-yctөн, ycөөнyn да valasь var,
Қыјндар vara çatat авалдарь.
Biroq da, ulqur-çulqur ar qaj çaqтан,
Тавьşat uurdар-tutup dalaj maldь.

Bir kuny, tyn ortosu volqon kezde,
Qarışqır alьp keldi bir qulundu.
Qoçojun volo qalьp mitaam tylky,
Iretter sojuş vaşcь, özy turdu.

Qarışqır vaatьrsьnpь qarар qojot,
Qаныnan kezек-keзек çalap qojot.
Tyn voju, көр azарть көргөн şorduu,
Tyгөнyp qalatqо—dep ajар qojot.

Ajuu da, alqьn tьjьp turat qarар,
Bөгyny „vaatьгьm“—dep tamaşalar.
Kez-kezde vucqадьnan сојup tartьp,
Icinde „çesem ee“—dep qalat samар.

A, tylky soqum vaşçy volo qojur,
Kez-kezde vucqaqñnap turqan sojur.
Özünü çer çatqan esep emes,
Çolotroj, berki eköony etten qogur.

Sezdibi bir nerseni qarışqyr da,
Tylkygö taarñqandaj olurajdy.
Ajuda, oşol kezde qyjy qarar,
Aciusu kelgen öndyu onurajdy.

— Oj, emne oluraja qarajşnar,
Brq volvoj qantip, işke çarajşnar?
Degele bir nersedem şekşigendej,
Pajdasız duşman şmal qaraşnar!"

Der, tylky tuura çaqtan ajta saldy,
Öz vaşñ qorqunuctan aracalar.
Biroq da, berki ekööeki çaqtan,
Tylkygö suroo verdi vura qarar:

— Oj, tylky nisavñdy—tyjsan volo,
Mñnavu tajdyñ eti en ele az qo?
Ajtsy acyq sen çedinvi, uşul etti,
Ten çesek seni menen qoşo volo!"

— Bajqavaj es nerseni syjlöjsynör,
Emne usyn, et azajdy vilbejsiner.
Emiten uşul ojdu ojlor çyrgön,
Çaman qo eki dosum kebetener.

Şññnda etti özüm çegenim çoq,
Al turmaq, ojuma da kelgeni çoq.
Silerge çardam qylqan çazyqñmv?
Şññnda çaqñndar da, varqanym çoq.

Eköönör ytyröjy turqan kezde,
Yröjy ettin ucup ketken tura.

Bul qылыq ekinci iret qozqolbosun,
Ketiret berekesin çaman sanaa.

Men qantip, qara sanajm dostoruma,
Silerde çaman pikir çatqan tura.
Qasqылыq ojunardы emi bildim,
Kelbejmin тындan kijin çапнарта*.

Çazысыр таағыпсыын алар qaldы,
Kelecek çaşoosunap söz başaldы.
Anqыса qajran tylky söz qozqolop,
Ewirer et völyuny eske salды.

— „Tylky—sen, eptyysyn qo vaағыvызdan.
Iretter etti tekşi völyp vergin.
Aşығыр өз ojundu iş çyzynө,
Encindi andan kijin өзyn çegin“.

Dep ajuu ajtqan kezde tylky turdu,
Majыnan elden murun bir suqundu.
„Qар, aqmaq daqы çedi“—degen öndyy,
Oşondo tylky сығып ajuu tujdu.

— „Ajuu sen kynөz çerge көр çatasып,
Terdejsin vut denendi valqыtasып.
Al kezde yjmөлөktөр qonot сытып,
Oşentip, ивараны көр tartасып.

Андыqtan kerek volot—qujruqun al,
Çyryyгө kezek-kezek сытып qorup.
Bolboso сытып kynde talaj berse,
Şorduum aj qalасып qo bir kyn oорup.

Qarыşqыг иuguluqqa көр varасып,
Çortuuldu ar qaj çerden көр çalасып.
Kez-kezde qoqtu da çoq, toqoj da çoq,
Kezigip асыq çerde sen qalасып.

Андьqtan kerek volot çalyп alqьп,
Kee çerde qorqunuctuu daldaalanqьп.
Egerde ɵlyp qalsan çorduu vɵry,
Dyjnɵdɵn izdesem da, tava alvasmьп.

Baldarьmdь vilesiner ojun qaraaq,
Ar dajьm ojnoo usyn çьзьqьşat.
Bul vaşte oşolorqo qaltьraь,
Toqolotup bir topqo ojun qurat.

Qarьşqьr qarda daqь kɵp çyřesyn,
Qajьqьr but vojundu yşytɵsyn.
Terisin ɵzyn alçь kijim volor,
Çььsan ьldam vaşьr, çygyřersyn.

Besara, tujaqьп çoq ьrmaqьп var,
Tamanьп qaqşar, tartьп kɵp azartь.
Ajuu saqə voogum oourp kɵp qajqьram,
Mejli dos, ɵzyn alçь tɵrt tujaqtь.

Icegi qarьndaqьп men alajьп,
Bul az qo qoşojuncu oң çaq saпьп.
Tertegiz menin uşul vɵlgɵnymɵ,
Bilemin taarьnvassьп aqalagьп.

Qarьsьz qar çiligin alqьп ajuu,
Ekinçi—aqsaqalsьz sizge dalь.
Mejli emi az volso da maqə qalsьп,
Tetigi vььsьraqan sol çaq saпь.

Qalqanь erten menen teң vɵlyпɵt,
Volvoso ıjqum kelip çьdavadmь.
Uşunu azyğьпsa çep turqula,
Bir tuuqan vɵry, ajuu aqalagьп".

Der, tylky ulyşterdy ajaqtattь,
Tijgendej voldu ekɵɵnɵ çьjьп zarqь.

Bəry, ajuu „erten verer“—degen ojdø,
Qoşulup alyş çarqay yjgø qajttı.

Syjunup tylky qaldı etke tojur,
Qarışqar, ajuu ketti acqa volup,
Seni dep al tylkygø ızırnat,
Aqmaqın alsaq deşir kəzyp ojup.

Tyn voju tylky çyrdu etti taşır,
Alysta bir ijinge qojdu qatır,
Ojlonup bir amaldı çojru tylky,
İjnine oşol zamat keldi şaşır.

Et qojqon çerdi, tylky tereñ ojdu,
Qajradan topuraqın yjur qojdu.
Mylçylgøn bir çilikti coqusuna,
Quu tylky teñ çarımday saşır qojdu.

Ertesi tan qulanəök volqon kezde,
Çənədy ajuu, vəry tylky çarqa.
Tyn voju etti estep çatışqan da,
Berilip oşol çarqa varlıq sanaa.

Uquldu aqarçaqtı ıjlıu dovuş,
Qalıştı vəry, ajuu qulaq tosup.
Bajqasa „dosu“ tylky öz ijninde,
Negedir ıjlar çatat „qara“ volup.

İjindin ar qaj çerin tırmar qalat.
Çacılıqan topuraqqa çetip varat.
Şimşilep ar bir çerin çıttaqlar,
Əzyncə ulam qarar „qaralanat“.

Ekəə da salır-urup kirip vardı.
„Emne ucun ıjlajsın“—dep suraj qaldı.
Kəzypən çaş ciburtup dostoruna;
Al kezde mənə mıntip qavarladı:

— „Dostorum etti beker qaltъгъртън,
Qantkende çoqolqondu qajdan tavam.
Tim ele mъndan kere ölym artъq,
Uşuntip, azaptanat mendej „çaman“.

Şaşlyp tan zaarъnan turdum ele,
Qalvartъgъ kesөөky etten tyk ec nerse.
Mъnakej, çer soruptur kerdynöwbu,
Uşuntip, çek kerynet mendej neme.

Andъqtan, uşul çerdi qazalyсь,
Beregі toruraqъn acalyсь.
Al sözsyz wıjruq wolso, tawlatqo,
Iş qlyp acъp sanaa wasalyсь“...

Degende ajuu walwan acъp kirdi,
Qarъşqъgъ etti enser yşkyryndy.
Cuqular ar qaj çerdi tьrtmar qazъp,
Bylynyp tylky özyncө „kejip“ çyrdy.

Qarъşqъgъ. ajuu ekөө qajra ketti,
Quu tylky unkyrdögy etke çetti.
Et turmaq ec nerse çoq tylky warsa,
Suq çoru alъp ketken talaş etti.

Oşentip, tumşuquna suu çetkende,
Quu tylky qajra keldi öz iynine.
Baldağъ „kөp et kelet“—degen ojdo,
Çatъşqan wejcut wolup et çönyndө.

Bzaqda съdaj alvaj acuilanъp,
Uruştu waldağъna wulyk salъp.
„Baarъnar kergönsynөr kesөөgy etti,
Çersiner bir qoqtuqda alъp warъp“.

Dedi da tylky işke qaralanъp,
Denesi wolqon işke kujur, çanъp.

Съдавај агъ—вері васър қалды,
Біг анда, біг тында да сурқар вагър.

Біг куну үсөө дақъ ваş қоşушур,
Турмушту терен қозқор çatьşқанда.
Қарьşқар, „азьқ таар кел“,—дегендеј,
Кесмекти шилтеј салды тьлкы цаққа.

Біг азқа біг нерсени қалды ојлор,
Андан соң деди тьлкы, „маақул волот“.
„Емесе қарар турвај чөнөјун“ деп,
Савууттар адырларқа кетти чојлор.

Ал тинтип көр іјинди араладь,
Біроқ да, тьк ес нерсе тавалбады.
Алсам—деп арқайсықа көз артсада,
Бул çолу ес нерсеге çарабады.

Шимсипер тоқој менен бара çатса,
Біг мајмыл, кекилікті қармап турат.
Тьлкы ақан салам айтър тура қалър,
„Сооқат“—деп кекилікті қалды сурар.

Бул сырды анда мајмыл сеze қојур,
Тьлкыге тына тындај сөзге келди:
„Савууттар“ дајым шимсип çырсең дақъ,
Өмүрү қаравасаң керек çерди?

Болбосо көрçу тиги кекилікті,
Тывунде тавьлқьпын үсөө çатат.
Көрвөгөн көзү соқур неме екенсиң,
Келесиң „сооқат“—вер—деп шаşқалақтар“.

Бурулур,—қанакејдеј бергенінде,
Мајмыл да ьрқьр сыртъ, соң cетинге.
Мајмылды, вијик турқан көрө қојур,
Муну ајтат тьлкы чојру ошол кезде:

— „O, majmь qutuldum—der ojlovoqun,
Sermezem çete tuşet qolum uzun.
Ekөөvuz dostoşolu mьndan arь,
Tarqandar bir çьjьlsьn, birge bolsun“.

— „Bilemin aldaqandь arszь tylky,
Qьlamьn oşonduqtan daqь kylky.
Sen talqa sьqa alvasьn maqa dajьn,
Yzө ver andan kөrө ymytyndy“.

Der, majmь qui tylkynu ьzalantь,
Tylkynun suq közdөгyn çalçьldattь.
Antse da, ymyt etip tylky mitaam,
Majmьqa qajtaladь muni ajttь:

— „Ee majmь uşul saqa volvoqon iş,
Sasьqan kekilikti qarmaqanьn.
Sen özün uşuncalьq taza turup,
Başqanь olço qьlьr alvaqanьn.

Buruqsur çьtь maqa kelip çatat,
Çьtьnan menin çanьm kejiр çatat.
Çaqşьqa siz өndөngөн arqaj çerden,
Tavьlvas vele tattuu taza tamaq“.

— „Talaşpas eleң tylky sasьq volso,
Emne usun çaldьrajsьn mojun sozo.
Qancalьq aldasan da aldatrajmьn,
Asьqьr kekse volqom men da oşonso,
Yzө ver ymytyndy a, kөrөksө,
Aqьrçь vergen çoovum mьna oşo“.

Mьndan da ajla ketip çolqo saldь,
Talaanьn bir qancasьn araladь.
Oozuna bir nerseni ilintyydөн,
Kөp çyгyp mitaam tylky taçavadь.

Bir çerde, bir соң çoru qonup turat,
Aldьnda bir nerse var ulam qarar.

Uşundan qavar aluu maqsatında,
Şum tylky çetip vardı şaşqalandar.

— „O, çoru mında emne oturasın,
Aldında turğan etten soosunasın.
Bolboso bir perseni ojlojsunbu,
Qandajdır vaşqaca işke ovdulasın“.

— „Bul etten bir suqunup aldım ele,
Bşır but vojumdu örttör ketti.
Uuqturup, acşır, al qana emes,
Baratat çalındatır kökyökty.“

Uu salır qarqansızlar qojqon eken.
Ölesyn tylky dosum mını çesen.
Baldağın çetim volup qalvasın—der,
Çan dosum kyn muruntan eskertemin“.

Tylky anı çıttar-çıttar turdu qarar,
Çaңqı söz ölym kynyn eske salat.
Şaqtanır tylky mından daqı ketti,
Çoru anı şıldın qıır qaldı qarar.

Bir kezde qajra ajlanır daqı keise,
Et turmaq es nerse çoq, ordu qalqan.
Buqa da çojru tylky ızalandı,
Çorunu kögür turdu, alda qajdan.

Bir kirpi vırtike val çer otursa,
Şimşiler ağı çaqtan tylky keldi.
Kırpini oluraja qaradı da,
Anqısa çalar çatqan valdı kördy.

— „Balından versen volo kirpi dosum,
Qalsınçı tattuu volup menin da oozum.
Çeke ele, çej bergende mujyz sıqpas,
Çarajvı qırbulardı ojlobosun“.

— „Beregi val celekke varçı volson,
Aldına çata qalır, oozundu tozson.“

Birөөнүн бир аз ваһпн сугаһпна,
Erkinçe çeseң volo sen da oşondon”.

Degende tylky şaşыр çetip vardь,
Al көrdy sabuuttaşqan aarьlardь.
Ortolop varьsaqtь eki—yc aarь,
Şişite eki көzүн saqьp saldь.

Bal turmaq zьjan tartьp kelse qajra,
Dajьnsьz kirpi dosu çoqoluptur...
Uşuntip, qajra ketti ijinin көzdөj,
Tarpaңь taңdan veri тьпа uşul.

Kecke maal tylky keldi өз ijnine,
Turuptur vөgь, ajuu çaqьp çerde.
Ekөөny kele çatьp көrө qojur,
Tylky aken ьjlap kirdi өз erkinçe.

— „Өtty qo vөgь, ajuu azavьnar,
Bir az da çaj aldьrvaj qara çandь.
Silerge tamaq izdep çurdym ele,
Duşmandar cecekejim cegip saldь.

Dosculuq uşundajda kerek volot,
Kөrөтүн çardamьnar volso emi.
„Cuqulup” eki көzүm qaraңqьlar,
Başьma bir qarьrtьq mezgil çetti.

Aqalar valdarьma көz salqьla,
Men volsom, mintip qaldьm өlym çanda.
Tiryylej eriksizden tutqun boldum,
Bul daqь azartanqan şorum tura”.

— „Oj, şorduu qajqьrvaqьp” — dedi ajuu,
Tylkygө bir top azьq verdi daqь.
Сьп ele soqur qo dep işenişip,
Qajrьldь, çardam qьldь qoldo vardь.

Şum tylky „soqurmun“—der çata verdi,
Azyqtyn çaqş çerin oşol çedi.
Semirip tylky warat kynden kyngö,
Eköenö maalyt emes iş negizi.

Aqyca qyş da kirip, kelip qaldy,
Alarqa bir qancalyq wulyk saldy.
Berki eköe qara çapyn qarc uruşup,
Çynaşqan qyşqa sejın dalajlardy.

Bir kyny tyn wojunca turup aldy,
Tylky akem wyt azyqtı ketti taşyr.
Al kezde ajuu, wöyü eki dösu,
Memirep uqtar çatqan wyğyldaşyr.

Tylky da, qajra kelip çatyr qalqan,
Alqandyň waagyn bekem qatyr salqan.
„Ec nerse köwögöny belgilyy qo“,
Çaj qana qararsyzdan uqtar qalqan.

— „Oj, tylky kim aldy“—der çyjoan etti,
Çaqyndar ajuu kelip bekem tepti.
Aqyca agy çaqta uqtar çatqan,
Qurwusu wöyüge da, qabar çetti.

Qui tylky al ucurda çoop verdi,
„Tuşymde kördym ele“—tolqon eldi.
Oşolor taň atqyca topuraşyr,
Uurdaşty ajlanadan necenderdi“.

„Bulardyn azyqtaryn alaly“—der,
„Tyn wöjü taşyr ketip qalaly“—der
Uşuntip qowuraşyr taň atqyca,
Çyryşkөн ijinizdi tegerekter.
Tepkendej saqa ajuu emne çazdym,
Synnda alar uurdar ketse kerek.

Aqygy azyqtı da, ajaqtattı,
Tawalwaj tylky azyq azar tarttı.

Al ajuu ec nerseden qararъ çoq,
Кун-туну çaj varaqat uqtар çattъ.

Buzulur ынтътаоqъ ketti vöyü,
Çajыльр çyrgөн bir tor maldъ kördu.
„Uşundan tamaq tavam“—degen ojdo,
Köz salъr aлыs çaqtan vajqар çyrdy.

Qivalar çыqъсыlar ar taraptan,
Acъqqan qarъşqьrdъ saар aлыşqan.
Sujunur, „con qarъşqьr eken ee“—der,
Terisin sьjъr aлыр yjgө varqan.

A, tylky da, bir çaqqa vara çattъ,
Өркөнy çerde çatqan tylky taptъ.
Suqunur bir cetinen kirgen kezde,
Talqalaj оң бутunan qarqan çaptъ.

Ertesi qarqan eesi çetip vardъ,
Tylkuny tutqun volqon qarqar aldъ.
Sujunur al qarqancъ terisine,
Senseltip tevetejge pajdalandъ.

Al, ajuu çazqa epter çetip aldъ,
Muruntan dajardadъ erте qamдъ.
Dos volqon tylky menen qarъşqьrdъ,
Çoruqun vassa, tursa eske saldъ.

Iş qыvaj tamaq çegen mitaam tylky,
Maldarqа vulyk salqan uuru—vöyü.
Oşentip, көркө cejin çaşaj alvaj,
Arqasъz qolqо tyşyp ekөө da өldy.
Qььrар qьş cьqqanda çoоş ajuu,
Bolocoq turmuşunan daqъ kördu.

Xan çana apendi

Bir kyny apendige keldi qavar,
Apendi xan aldına völdü dajar.
„Ne dejsiz, aldınızqa mьna keldim,
Qandajca meni menen sözünüz var?“

— „Apendi sen çindinin özy ekensin,
Çindinin özy turmaq, közy ekensin.
Oj şorduu vilesinbi? Ojlosoncu,
Сьпнда mende emespi senin erkin.

Кесөө emne көсөм менен өттүң кесте,
Vazirdi tootropsuz suroo verse,
Сьпнда xan aldına ajdar kelip,
Vazirdin ақьсь var vaşьң kesse“.

— „Vazirin qanca ele, ajtsь xanьm?
Сьпнда vazirindi таапвадым.
Vazir da, itin daqь suruldaşьp,
Qalyşqan сьндьқьнда vajqavarтьm.
Vazirin çazyqsьzdь qьjnajt eken,
Тьnc аьp көркөп eme turvajt eken.

„Men xandьn çaqьньтьm“—degen өңдүү,
Şorduunu tajaq menen „сьjlajt“ eken.
„Al it da“, itti carsaң kьcөvөjьv?
Андьqтан uncuqradьm kete verdim.
Tuulqandan bir мьнөzym өзгөvөдү,
Сьпнда ajta çьrgөн uşul kevim“.

Anda xan çigitine munu ajtat—
„Asmanda emne usur vara çatat?

Eşikke sьqьp azьr ajьtьp kelgin,
Kerəjyn arendini tamaşalar".
Vaziri, „ala qarqə ketti“—dedi.
Eki iret uda „qaaq, qaaq“ etti dedi.
—„Emese emne dedi ala qarqə,
Arendi тьна ұsunu secci“—dedi.

—„Sen vağьr altь kьny ojlonosun,
Baramьn altь kьndə dajar volsun.
Bolboso şorduu arendi qanьd aqat,
Şanьndan ymyt qьlsaп dajar volqun.
Qajьgьp şorduu arendi keldi yjgə,
Qajьqьgьp qartan ene turqan yjdə.
Qandajca azar volqon valama—dep,
Enesi uqtavaqan uzun tyndə.

Enesi alda nece surasa da,
Səzynə səz qotorup ьlasada.
„Azarqa qalqan тьnəqə“ degen əndyy,
Qajьqьgьp qarьptantь qandaj sanaa.

Uşuntip volşoqon kьn çetip keldi,
Elester turqansьdь əlym cegi.
Arendi qajьylanьp qarьp volup,
Kujdyrət tavьştaqь xandьn kevi.

Xan keldi tuş qьnqajьp qalqan kezde,
Arendi aldьn tozur sьqtь eşikke.
—„Xanьm dat, uruqsat qьl səz ajьtuuqa“,—
Dedi da al adamьn „uluu səzge“.

— „İi... Ajьtь emne dejsin volqun ьldam,
Qandajca səz ajьtat—dep kьtup turam.
Egerde tamaşaqə kelsen maqə,
Başьnda vardigerlik casьndь çulam.
Uşuntip yjgə oturup qaldь ele,
Arendi qozqor verdi kəp angeme.

2574

873

Al mezigil qulaq salıp xan olturat,
Qarınadı işi qıyıp anı kecke.

Kecke maal qoroosuna vasyr keldi,
Qoroodon çatqan eki qojdu kerdy.
„Ханым ај қојдун сөзы қызық екен,
Қатық тил сүйлөşkөнүн көрсу“—dedi.

→ „Emne dejt, qantip ele qoj sүйлөssyn.
Qandajca, qalçyraqan senin sөzүн.
Çaravajт хан алдында көрty sүйлөp.
Çindenip volвоqонdu kelçireşin“.

—„Qalp emes, al ajтqаным авдан ырас,
„Хан ақтамақ екен қо“—der alar turat.
Emese suroo берip көгynyзcy,
Bul çerden adam volup çoop qajtarat.

Ынаныр eki qojqо suroo verdi.
Talaаqа usur ketti хандын kevi.
„Ваşынды аламын“—der асууланыр,
Çанына аpendinin vасыr keldi.

—„Qarqаны sүйлөdy—der qыjnaqansыз,
Qalp çerden qarçыtantqan qandaj çansыз.
Volboso qarqанын da sөzy varыbь,
Emese maqа suroo берgen arсыз“.

Degende sөz ajta alvaj turup qaldы.
Ekinci ooz аса alvaj çolqо saldы.
Qutulup bir аçaldan şорduu аpendi,
Bul çolu aracalar vaşын qaldы.

Acuusu kelgen vojdon ketkensidi,
Ojuna qaltырды қо dalaj kekti.
Bul çolqu oquja da qajtalanat,
Apendi volor işti ајqын sezdi.

Aradan eki kuncə ətə elekte,
Qajradan xan aldına saqıyıldı.
Apendi ajtar zamat şaşır-şuşur,
Oşol saat kecikpesten çetip vardı.

— „Oj donuz sen uurdarsın altınyımdı,
Tıjvajsın emne usun suq alqındı.
Sen aqmaq, açal ajdar çursə kerek,
Dal azyr qısqartamın taqıyındı“.

— „İşensen altınyımdı alqanım çoq,
Al turmaq çaqın vasır varqanım çoq.
Şorduunu qıjnavasañ volor ele,
Men emes uurluqtı çürgən ojlor“.

— „Daq bir tarşırman tarşıratın,
Sen aqmaq ar uvaqta esine alqın.
Darijada kungə tuqum vışır ver,
Yc kındə dajar qıyır qolqo salqın“.
Taagın ketken xandı işi oşo da,
Qajradan azap tapı vecaraqa.
Eki kın ətkeçty şordu apendi,
Tentirep çürə verdi eki arada.

Xan vardı apendige oşol kındə,
Apendi qajqılanqan oşol tındə.
„Xanım aj, saşır-ice ketinizci,
Men ələm kimge qalmaq toloqon dıjnə!“

— „Qajqıyva a kərkəç ajtqın vaxım,
Sectinvi xandı vergen tarşırmasıñ?“

— „Şaşırınız saşır qajnasın taqsır xanım,
Mınakej kecikpejmın azyr „şanım“.

Xanım aj emne şumduq, bul şaman qo,
Berejin degen tamaq dele vışırajt,
Siz çoqto, bir zamatta qajnasıu ele,
A, vıgyn vışır tursun qajra muzdajt.

Çyr ханым ішенбесен кәрәлікcy,
Şumduqtuu tyrky çajın vılelıkci.
Cecişsek oşol sırды сьндық қыыр,
Тарşırqan sizdin işke kirelikci.

Tetigi qaraqajdın vaşırdaş,
İlinip turqan oşol—cojun saşır,
Aldınan şam çaqşam da ulam virden,
Emne usun vıbejm taqır çetpejt iler?“

— „Oj donuz uşul saşır qantıp qajnajt,
Andaq tamaq vışır qacañ saşır.
Bul usun vır qacañ uvaq kyttygırsın,
Mendejdi kəp uvaqıt kecke qarmajt“.

— „Xan volot aqmaq volso, сьндықьнда,
Сьында хандьн çini сьрқан тура.
Volboso suuqa tuqum qantıp vışır,
Xan dosum ojlonvorsun tarşırqanda.

Ojlocu kın denizdi qajnatavı?
Çetpejt da qajnatuuqa kın qıvatı,
Ojlovoj vır şorduunu maze qıyır,
Çarajvı xan esirip qalçırtaş?“

Degende xan çıqıyır daq ketti,
Əlymdən bul çolu da aman qaldı.
Xan anda ulam-ulam vışır,
Şıdır oşo vojdon çolqo saldı.

Ertesi ajdar keldi qırq vır irik,
„Egizden teldet“ degen—daq vılyk.
Qantkende bul azaptan qutulmaqçı,
Bır amal qanqa dajım ojlor çıgır.

Irikti saşır, sojup ajaqtadı,
Yjynə tyrlıy-tyrlıy oşat aldı.

İrİkti vut oqotup volqon kezde,
Apendi xan aldyňa etir vardy.

— „Xaňym aj syjuncylöp keldim sizge,
Ataňyz teldöptyr—dejt kecöe kecte,
Ajaqym erge tijvej řaşыр keldim.
Keldi—dep taqsыр xaňym ajыр etre“.

— „Oj aqmaq oozundu vas, emneni ajtat,
Qajdaqy volvoqonqo varыр qajtat.
Xandy көр řyldың qылыр kelekeleр,
Uřuqqa bir top dilde qarыз tartat“.

„Kecöe ele qырq bir irik teldögönde,
Ataňyz ořol tuřta tötöptyr—dejt.
Qиванымы erge vatрај, yrök tolqur,
Andyqtan kelgen elem syjuncylöp“.

Degende ыza volup qaldы xan da,
Bul sözge taва alvaj tijiřtyy ajla.
Apendi qutulqanqqa al qudundар,
Syjynup öz icinen ketti qajra.

Bir kuny enesi eköe tooqo varыр,
yruřty bir dalajqa otun alыр.
Tавыřты altың kenin ar tyvynөн,
Bir tovin valta menen qazyр alыр.

Uulunun vajqavasың bildi enesi,
Biröөнө ajтыр qojuu qorqunucta.
Xan bilse, vaarың eeler men devespi.
Apendi yjgө kelip uqtар qaldы,
Tyndyktөн bir top voorsoq cасыр ijir,
— „Apendim“ turqun degen qavar saldy.

řaşылыр undy uqur tura keldi,
Cасылыр atqan nandy daroo көrdy.

„Qudajdyң kuny voorsoq aaqan tura,
Apendi vасыm ыjqың“—dedi enesi.

Apendi terip yгyp tojur aldy.
Voorsoqqa tojqonuna соң qиванды.
Enenin emne ojloqon maqsаты var,
Cынында al apendi vilvej qaldы.

Aradan az ыI ötty vajыр ketti.
Qojloru apendinin ызgө etti.
Ajы-apa көр qылысыр suramçылар,
Bile alvaj өз ic ara kynkyldöřty.

Biröөнө suraqanda ajтыр qojdu,
Kөrgөzdy „altың var“—dep vijik toonu,
Qandajca bul uqmıřtan qavar uqur,
Bir tovu qajtarыřты ořol zoonu.

Bul qavar xanqqa daqы etken oqřojt,
eldetter apendini ajdap ketti.
řuraqsыз xanqqa ete elekte ele,
„Ajtqың“—dep tötөө-veřөө elkeledi.

Xan surajt, „qajsы kuny qajdan tartың“,
Kөrgөzгyn siler tapqan qajda altың?“
Bolboso, uřul erden сыр көrgөzyp,
Bařыңdy eldetterge aldыrtamың“.

„Emese esindedir vilesinvi,
Byrkölyр, kecte voorsoq aaqan tyny,
Siz dele al voorsoqton egendirsiz,
Cынында tapqam ele ořol kuny“.

— „Bara ver kelçiregen söz eken da,
Tавылың saqqa qajdan altың keni“.
Xan vilvej tantыraqtar qala verdi,
řart qojur daqы qutulup ketti apendi.

Şyltoolor işi qylyp amalyn taar,
Şorduunu ɵltyruuny eske tuttu.
Oşondoј qorqunuctuu bir kynderde,
Esine mьna mьndaj aqyl tuşty:

— „Emi anь dos volom dep—saqьraјьп,
Iş qylyp bir tapşьrma tapşьraјьп.
Ajlasь ketip anьп qylcaqtasa,
Bul çerden vaşьп yzɵ cartьraјьп.

Apendi oşol zamat saqььldь,
Mьna bu bir tapşьrma tapşььldь.
— „Ec çaqda çьlvaj turup uşul çerden,
Bɵryнyn bir cykɵsyn taar vergin.
Egerde orundasаn mьna uşunu,
Beremin ne volso da, andan kijin.
Bolboso, uşul çerden qаnьп aqat,
Apendi mьndan aғь ymyt yzгyn“.

Өtkөndө bir mergenci bɵry atqan,
Bɵryнyn cykɵlɵryн qatьp alqan.
Mьnakeј dajar—degen ymyt menen,
Cɵntɵktɵn, xan aldьna şiltep qalqan.

Aqьrқь ajlasьzdan maqul boldu,
„Emne alasьп“—dep suroo qojdu.
Apendi bir top uvaq ojlor turup,
Suradь andan kijin mьna munu:

— „Emneni surasan da verem—dedin,
Aldaqь emgegindi vilem—dedin.
Qaltьrvaj kɵnylyнды mьndan—kijin,
Şьjlaşьp dos voluşup çyгɵm—dedin,
Emese al ajtqаnьп ьras volso,
Turamьп mьna mьndaj tereң ojdo:

Saғь majdь şişkebek qyl, anь syjɵm,
Zaqьmdan at qylyp ver, anь minem,

Qaracь xандьп dosun dedirgendeј,
Çyrgөndy cьndьqьnda çaqşь көгөm.
Taqsьr хан mьndan vaşьqa kerek emes,
Işenip orundajт dep ymyttɵnɵm.

Qandajca bul suroonu orundamaq,
Ajlasьz turup qaldь vaşьп saјqар.
Emkiden kijin taqьr qьjnavasqa.
Uşuntip uvadasьп verdi cьndар.
Apendi көp ɵlymdən asьl vaşьп,
Oşentip qalqan eken aracalar.

38-çyl.

Teryuge 7/II 39-ç. berildi. Basuqa
25/X 39-ç. qol qojuldu. Qaqazдын for-
maty 60×92. Bardyqy 1,5 vasma tavaq.
Qyrgyzjavlit № Б—342. Qyrgyzmatbas
№ 353. Zakaz № 201. Tirazь 8000+140.

•
Фрунзе типолитография № 1
1939 г.

BAASb 2 s. 30 т.

ПРОВЕРЕНО